

CHÍNH SÁCH VỀ PHẪU THUẬT CHUYỂN GIỚI Ở TRUNG QUỐC VÀ BÀI HỌC ĐỐI VỚI VIỆT NAM

ThS. Trương Tuấn Vũ
(*Khoa Lịch sử, Đại học Khoa học Huế*)

Trung Quốc [đại lục] chưa có những quy định pháp luật cụ thể về hoạt động phẫu thuật chuyển giới, mới chỉ có một văn bản của Ủy ban quốc gia về Sức khỏe và kế hoạch hóa gia đình (*National Health and Family Planning Commission*) kèm theo thông báo của Ủy ban ngày 13/11/2009, có những nội dung liên quan đến vấn đề này mang tính khuyến nghị (thử nghiệm) áp dụng. Hiện nay, cộng đồng người chuyển giới ở Trung Quốc có khoảng gần 400.000 người (theo một bài viết năm 2013).

Chính phủ Trung Quốc đã ban hành những chính sách để người chuyển giới có các quyền dân sự của một công dân theo luật, cho phép họ chuyển đổi thẻ căn cước, và thừa nhận pháp lý hôn nhân sau phẫu thuật chuyển giới. Tuy nhiên, trên thực tế có sự khác biệt giữa các tỉnh với nhau. Ở một vài tỉnh hiện nay, người chuyển giới (sau khi đã thực hiện phẫu thuật chuyển giới) có thể thay đổi đăng ký pháp lý và các tài liệu có liên quan, và có thể kết hôn. Một trường hợp điển hình là diễn viên Jin Xing (hiện sinh sống tại Thượng Hải), đã trải qua phẫu thuật chuyển giới vào năm 1996, là người đầu tiên được phẫu thuật với sự chấp thuận chính thức của Chính phủ Trung Quốc. Nhận dạng chính thức [hiện nay] cho biết Jin Xing là phụ nữ và có kết hôn hợp pháp với một người đàn ông.¹²²

¹²² Xem: <http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/168827-1.htm>, [truy cập: 6/12/2016]

Hướng dẫn mới năm 2009 (nêu trên) hạn chế hoạt động phẫu thuật chuyển giới. Có khá nhiều yêu cầu đối với người muốn phẫu thuật như không có tiền án tiền sự, phải trên 20 tuổi, đã trải qua quá trình điều trị tâm lý, phải thông báo cho gia đình biết về kế hoạch thực hiện phẫu thuật,... Nhìn chung, hướng dẫn này được xem là khá khắt khe. Bình luận về hướng dẫn này, một tổ chức quốc tế cho rằng, yêu cầu về kinh nghiệm sống 12 tháng trước khi phẫu thuật trong định dạng giới phù hợp, điều trị hormone, đánh giá bằng văn bản của chuyên gia sức khỏe tâm thần,... Những điều này sẽ gây những tác động đến thể chất và tâm lý, dẫn đến việc quyết định thực hiện phẫu thuật là điều không hề dễ dàng cho bệnh nhân hoặc người thực hiện phẫu thuật.¹²³ Dưới đây là toàn văn của hướng dẫn này.

TIÊU CHUẨN QUẢN LÝ KỸ THUẬT PHẪU THUẬT CHUYỂN GIỚI

(Thử nghiệm)¹²⁴

Để chuẩn hóa kỹ thuật phẫu thuật chuyển giới trong kiểm tra và ứng dụng lâm sàng, đảm bảo chất lượng y tế và an toàn y tế, chế định dựa vào các tiêu chuẩn [kỹ thuật này]. [Là] các tiêu chuẩn căn cứ để các cơ quan kiểm tra kỹ thuật đối với các cơ sở y tế [nộp đơn] xin ứng dụng lâm sàng kỹ thuật phẫu thuật chuyển giới dựa vào tiến hành kiểm tra, [là] các yêu cầu tối thiểu cho các

¹²³ Xem: <http://www.womenofchina.cn/html/womenofchina/report/168827-1.htm>, [truy cập: 6/12/2016].

¹²⁴ Hướng dẫn (变性手术技术规范 (试行)) của Ủy ban quốc gia về Sức khỏe và kế hoạch hóa gia đình, tại: <http://www.nhfp.gov.cn/zhuzhan/wsbmgz/201304/5a310ec69d264d4a890949d0b2fbcaf7.shtml>, [truy cập: 6/12/2016].

cơ sở y tế và bác sĩ thực hiện phẫu thuật chuyển giới.

Các tiêu chuẩn phẫu thuật chuyển giới này, là phương pháp ngoại khoa chỉnh hình [hướng dẫn] qua đó (tổ chức cấy ghép và tái tạo khí quan) cho phép bệnh nhân chuyển đổi giới tính sinh lý phù hợp với giới tính tâm lý của họ, đó là cắt bỏ bộ phận sinh dục nguyên gốc và tái tạo giới tính mới của cơ quan sinh dục trên cơ thể và giới tính thứ hai [thứ cấp].

PHẦN I. CÁC YÊU CẦU CƠ BẢN ĐỐI VỚI CƠ SỞ Y TẾ

I. Cơ sở y tế thực hiện kỹ thuật phẫu thuật chuyển giới phải phù hợp với chức năng và nhiệm vụ của mình.

II. Là bệnh viện đa khoa hoặc bệnh viện chỉnh hình tương đương cấp 3 [trở lên], được Ban Sức khỏe hành chính chấp thuận đăng ký chuyên khoa khám và điều trị ngoại khoa chỉnh hình.

III. Bệnh viện thiết lập các biện pháp quản lý, triển khai hoạt động bình thường theo các phương diện y học, pháp luật, đạo đức học,... bởi các chuyên gia hợp thành Ủy ban đạo đức về kỹ thuật phẫu thuật chuyển giới ứng dụng lâm sàng.

IV. Ngoại khoa chỉnh hình.

1. Thực hiện [phẫu thuật] ngoại khoa chỉnh hình trên 10 năm, hơn 20 giường bệnh, có cơ sở vững chắc cho công việc [phẫu thuật] ngoại khoa chỉnh hình.

2. Có khả năng tự hoàn thành các kỹ thuật ngoại khoa chỉnh hình, bao gồm cả tái tạo nội tạng và ghép mô.

3. Phòng của bệnh nhân phải tạo thuận lợi cho việc bảo vệ sự riêng tư và quá trình trị liệu tâm lý của bệnh nhân phẫu thuật chuyển giới.

V. Có ít nhất hai (02) bác sĩ đương chức của bệnh viện có đủ năng lực về kỹ thuật phẫu thuật chuyển giới ứng dụng lâm sàng, có kinh nghiệm và kiến thức liên quan đến phẫu thuật chuyển giới và được đào tạo về kỹ năng và sát hạch phù hợp, việc thực hiện phẫu thuật chuyển giới tương ứng phù hợp với nhân viên kỹ thuật [thuộc các] chuyên môn khác.

PHẦN II. CÁC YÊU CẦU CƠ BẢN ĐỐI VỚI NHÂN VIÊN

I. Thành phần chính của nhóm phẫu thuật là các bác sĩ ngoại khoa chỉnh hình, khi cần thiết có thể có sự tham gia của bác sĩ phòng khoa khác có liên quan.

II. Người phụ trách [thực hiện]: có “chứng chỉ hành nghề bác sĩ” của bệnh viện nơi [bác sĩ] làm việc, hành nghề trong lĩnh vực ngoại khoa chỉnh hình, giữ chức vụ từ phó chủ nhiệm trở lên với trình độ chuyên môn và kỹ thuật cao; tham gia vào công việc ngoại khoa chỉnh hình lâm sàng trên 10 năm, trong đó có hơn 5 năm kinh nghiệm tham gia phẫu thuật chuyển giới lâm sàng, đã hoàn thành độc lập hơn 10 trường hợp tái tạo lại bộ phận sinh dục.

III. Trợ lý thứ nhất: tham gia vào công việc ngoại khoa chỉnh hình lâm sàng của bác sĩ ngoại khoa chỉnh hình trên 5 năm, hoặc các bác sĩ điều trị chính trở lên của phòng khoa khác có liên quan có trình độ chuyên môn và kỹ thuật cao.

PHẦN III. CÁC YÊU CẦU CƠ BẢN VỀ QUẢN LÝ KỸ THUẬT

I. Tuân theo các chuẩn mực và quy trình thao tác kỹ thuật thường dùng về ngoại khoa chỉnh hình cũng như [khoa học] khám chữa bệnh có liên quan.

II. Trình tự thực hiện phẫu thuật chuyển giới: cắt bỏ bộ phận sinh dục, tạo hình là phần chính của phẫu thuật chuyển giới, bất cứ quá trình phẫu thuật thay đổi giới tính thứ hai nhất định phải sau khi cắt bỏ tuyến sinh dục hoặc được thực hiện đồng thời với phẫu thuật cắt bỏ tuyến sinh dục.

III. Yêu cầu về các tài liệu bệnh nhân phải cung cấp và các điều kiện phải được đáp ứng trước khi phẫu thuật:

1. Các tài liệu bệnh nhân phải cung cấp trước khi phẫu thuật:

(1) Chứng nhận bệnh nhân không có tiền án tiền sự của công an địa phương.

(2) Có chứng nhận chẩn đoán bệnh [có] thiên hướng thay đổi của bác sĩ khoa tâm thần, và chứng nhận không có các trạng thái tâm thần bất thường khác; được chuyên gia tâm lý học kiểm tra, chứng nhận có tâm lý định hướng tính dục đối với người khác giới, không có biến thái tâm lý khác.

(3) [Bản thân] Bệnh nhân yêu cầu phẫu thuật bằng văn bản [báo cáo] kèm theo [các] bản công chứng.

(4) Bệnh nhân cung cấp [tài liệu] chứng minh đã thông báo cho các thành viên gia đình kế hoạch thực hiện phẫu thuật chuyển giới có liên quan.

Các tài liệu trên phải được đưa vào hồ sơ bệnh nhân.

2. Các điều kiện bệnh nhân cần phải đáp ứng trước khi phẫu thuật:

(1) Đối với yêu cầu chuyển giới phải liên tục ít nhất 5 năm, và quá trình [yêu cầu] không được lặp đi lặp lại.

(2) Trước phẫu thuật đã tiếp nhận trị liệu tâm lý, tâm thần hơn 1 năm trở lên và không có kết quả.

(3) Không ở trong trạng thái [tình trạng] hôn nhân.

(4) Độ tuổi trên 20 tuổi, là người đầy đủ năng lực hành vi dân sự.

(5) Không có [chứng nhận] chống chỉ định phẫu thuật.

IV. Trước khi thực hiện phẫu thuật chuyển giới, bác sĩ phẫu thuật phải cho bệnh nhân biết đầy đủ về mục đích phẫu thuật, nguy cơ phẫu thuật, theo dõi điều trị sau phẫu thuật, những vấn đề cần chú ý, các biến chứng có thể xảy ra và biện pháp phòng ngừa, hậu quả của phẫu thuật chuyển giới, và ký cam kết đồng ý.

V. Quản lý bệnh viện.

1. Trước khi thực hiện phẫu thuật chuyển giới cần thông qua Bệnh viện và Ủy ban đạo đức [của bệnh viện] đồng ý, sau khi được chấp thuận mới thực hiện.

2. Sau khi hoàn thành mỗi trường hợp phẫu thuật chuyển giới, các thông tin có liên quan tương ứng theo quy định nộp tại Ban Sức khỏe hành chính.

3. Sau khi loại bỏ bộ phận sinh dục, đưa đi kiểm tra bệnh

lý, bộ phận [/tổ chức] khác giám sát tình hình đưa đi kiểm tra bệnh lý.

4. Sau phẫu thuật chuyển giới, bệnh viện cấp cho bệnh nhân chứng nhận khám chữa bệnh có liên quan, để bệnh nhân tiến hành [thực hiện] các thủ tục pháp lý có liên quan.

5. Nhân viên y tế cần tôn trọng quyền riêng tư của bệnh nhân.

VI. Để phát triển [hoạt động] phẫu thuật chuyển giới của các cơ sở y tế cần thiết lập và kiện toàn hệ thống theo dõi sau phẫu thuật chuyển giới, theo quy định [về] tiến hành theo dõi, ghi chép [lưu trữ hồ sơ].

VII. Các cơ sở y tế và các bác sĩ theo quy định định kỳ chịu sự xét duyệt [kiểm tra] năng lực về kỹ thuật phẫu thuật chuyển giới ứng dụng lâm sàng, gồm chọn lựa ca bệnh, tỉ lệ phẫu thuật thành công, các biến chứng nghiêm trọng, ca bệnh tử vong, tình huống dẫn tới sự cố điều trị, quản lý bệnh nhân sau phẫu thuật, chất lượng cuộc sống của bệnh nhân, chất lượng [hệ thống] theo dõi tình hình và lịch sử bệnh án [bệnh nhân],...